

Türk Eğitim Sistemindeki FATİH Projesinin CIPP Modeline Göre İncelenmesi*

The Analysis of the FATİH Project in the Turkish Education System According to the CIPP Model

Nermin KARABACAK**

Öz: Türkiye 2000’li yıllardan günümüze eşitlikçi bir sistem kurma alanında önemli kazanımlar elde ederek “FATİH Projesi”yle yenileşme sürecine girmiştir. Proje; teknoloji kullanımı yoluyla, eğitimde fırsat eşitliğinin her toplumsal katmanda sağlanmasına yönelik bir girişimdir. Bu araştırma, FATİH Projesi uygulamalarında görev alan öğretmen ve yöneticiler olmak üzere 200 katılımcıyla Projenin CIPP modeline göre incelenerek Türkiye şartlarına uygun olup olmadığının ortaya çıkarılması amacıyla yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan, FATİH Projesinin çevre, girdi, ürün, süreç boyutuna yönelik elde edilen ham veriler, nitel veri çözümleme tekniğinden betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Projenin “çevre” ve “girdi” boyutlarındaki olumsuzluklar dikkat çekicidir. “Çevre” boyutunda; yazılım bileşeni, öğretim programlarında BİT kullanımı, eğitsel e-çerik, hizmetiçi eğitim ve bilinçli BİT kullanımında sorunlar yaşandığı, “girdi” boyutunda; e-çerikte kullanılacak öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ve projenin Türkiye genelinde uygulanabilirliği planlanmasının yapılmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: FATİH projesi, Türk eğitim sistemi, cipp modeli, teknoloji

Abstract: With the “FATİH Project in Education” we have entered into a modernization period. The purpose of the FATİH Project is to equip the class environment with technology and make technology available to every student. It is aimed at eliminating the difference in levels between the students living in the different regions, cities and rural areas and to give them equal opportunity. The basic purpose of this study was to answer the research questions about the FATİH Projects’ pilot application. 200 instructors and educational administrators who work on the Project pilot application. Transcript of interviews are analysis according to qualitative descriptive analysis technic. The data is analysis based on the CIPP model read the dimensions of conducted according to the context, input, process, product. Research findings directs out attention to the negative findings in context and input dimensions. Problems identified in context dimension are software, information technology use in instructional programmes, awareness in use of information technologies, educational e-content, training in service. Problems identified in the input dimension are use of instructional strategies in e-content, improper selection of instructional methods and techniques, and deficiency in planning for further applicability of the project in Turkey-wide.

Keywords: FATİH project, Turkish education system, CIPP model, technology

Giriş

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]’in tüm paydaşlar arasındaki fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmak adına ülke genelinde 17 il ve 52 okulda pilot uygulama olarak 2011-2012 öğretim yılında tam açılımı “Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi” olan “Eğitimde FATİH Projesi”ni hayata geçirmiştir. FATİH Projesi, Türkiye’de eğitim alanında, Bilişim İletişim Teknolojileri [BİT] kullanımını hedefleyen, en kapsamlı ve büyük bütçeli bir proje olup çok ortaklı bir projedir (Son Devir, 2012). Birinci yıl lise, ikinci yıl ortaokul, üçüncü yıl ise ilköğretim ve okulöncesi kurumların BİT ihtiyaçlarının tamamlanması hedeflenmektedir. Her öğretmene ve beşinci sınıftan itibaren her öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi BİT’e uygun

*Bu çalışma, 1st European Conference on Curriculum Studies (Future Directions: Uncertainty and Possibility), 18-19 Ekim 2013, Braga Minho University, Portugal’da sunulmuştur.

**Öğr. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rize-Türkiye, e-posta: nermin.karabacak@erdogan.edu.tr

eğitim içerikleri ve yazılımları oluşturularak tablete yüklenmesi, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi ve öğretmenlere 110 merkezde hizmetiçi eğitim verilmesi de proje kapsamında yer almaktadır (MEB, 2012). Uygulanmakta olan projenin beş ana bileşeni bulunmaktadır. Bunlar: (1) Donanım ve yazılım altyapısı, (2) Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, (3) Öğretim programlarında etkin BİT kullanımı, (4) Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi, (5) Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BİT kullanımının sağlanmasıdır (MEB, 2011). Bu beş bileşeniyle FATİH Projesi, Türk eğitim-öğretim sisteminde teknoloji odaklı bir değişim süreci olarak tanımlanmaktadır.

Türk eğitim sisteminde BİT kullanımı amacıyla ilk girişim 1984 yılında “Bilgisayar Destekli Eğitim” (BDE) uygulamaları ile MEB tarafından gerçekleştirilerek (Deniz, 1992) orta dereceli okullara 1987-1988 eğitim-öğretim yılından itibaren 2 saat teorik ve 1 saat uygulamalı olmak üzere seçmeli dersler konulmuştur (Uşun, 2004). 1989 yılında 58 okulda BDE pilot uygulaması başlatılıp devlet politikası haline getirilerek yaygınlaştırılmıştır (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 1989). 2003 yılında okulların internet bağlantılarına başlanmış 2012 yılı itibarıyla lise ve dengi okulların %100’ünün, ilköğretim okullarının ise %96’sının internet erişimi sağlanmıştır (Milli Eğitim Sağlık Eğitim Vakfı [MESEV], 2014). Yapılan çalışmalara dayanarak Türkiye’de BİT gelişimine bakıldığında FATİH Projesi uygulamasının çok yeni bir uygulama olmadığı ve uygulamanın 1984’lü yıllarda başlayarak sürekli gelişim gösterdiği söylenebilir. Bu gelişmelere paralel olarak dünyada ABD ve Brezilya’da tablet bilgisayar üzerinden eğitim uygulamasının öğrenci başarısına katkısı olmadığı ve eski sisteme geri dönüldüğü belirtilmiştir (Güven, 2013). Bilgisayar destekli eğitim ile bilgisayar desteği olmayan eğitim ortamlarında, öğrenme sonuçlarını karşılaştıran ve dünyanın değişik yerlerinde yapılan araştırmalarda, bilgisayar destekli eğitim çalışması lehine anlamlı bir fark bulunamamıştır (Ergün, 2015). Emre, Kaya, Özdemir ve Kaya’nın (2011) öğretmen adaylarıyla akıllı tahta kullanımı üzerine yaptığı araştırmada, akıllı tahtaya dayalı öğretimin yapıldığı deney grubu ile geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubu arasında akademik başarı olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşın eğitimde bilgisayar ve internetin ağırlıklı kullanımı üzerine yapılan araştırmaların sonucu; öğrenci başarısının arttığı yönünde çıkmıştır (Mioduser, Nachmias, Tubin ve Forkosh-Baruch, 2002; Passey, Rogers, Machell ve Mchugh, 2004; Karal ve Berigel, 2006).

Teknolojiye dayalı çalışmalar yapılırken projenin eksiklikleri, potansiyel olumsuzlukları, bilinçli ya da bilinçsiz yapılan yanlış yönlendirmeler ile oluşan önyargılara dikkat çekilerek yurt içi ve yurt dışında yapılmış ilgili araştırmaların incelenmesi gerekmektedir (Çağiltay, Ercil ve Çağiltay, 1998). “Bilgisayar Destekli Eğitimde Güney Kore Örneği (KERIS) [the Korea Education & Research Information Service]’in örnek bir model olduğu söylenebilir. Bu modelde 1997-2000 yılları arasında (1) okullardaki donanımın kalitesi iyileştirilmiş, (2) çoklu ortam için; eğitim materyallerinden oluşan ders kitapları KERIS tarafından içerik geliştirme rehberi ve hizmet sistemi hazırlanmıştır, (3) uygulama dahilinde, öğretmenlere ders işlerken zamanlarının %10’unda BT (Bilişim Teknolojileri) kullanmaları önerilmiştir. (4) 2001-2006 yılları arasında pilot uygulama yapılarak uygulamadaki eksiklikler ve sorunlar giderilmiş; (5) 2006-2011 yılları arasında eğitim altyapısının iyileştirilmesi, akademik ve araştırma bilgi veritabanının geliştirilmesi boyutlarında uygulama devam etmiştir. (6) 2007 yılında 100 okulda deneysel çalışma yapılarak dijital kitaplar BİT eğitim sistemi ile bütünleştirilme yoluna gidilmiştir. (7) 2007-2011 yılları arasında kapsayan deney süresince okullarda BT uygulamalarının izlenmesi için birimler oluşturularak öğretmen ve öğrencilerin BT yeterliliklerinin belgelendirilmesi, sağlıklı siber kültürün oluşturulması ve düşük gelirli ailelerden gelen öğrencilerin desteklenmesi sağlanmıştır (KERIS, 2015). Yapılan çalışmalara bakılarak, KERIS modelinde bir eğitim projesi çalışmasının gerçekleşmesi için gerekli planlamaların yapıldığı ve uygulandığı söylenebilir.

KERIS modelinde bir eğitim projesi için tüm aşamaların planlandığı ve uygulandığı görülürken; MEB tarafından eğitimde reform olarak gösterilen FATİH Projesinin, dünyadaki uygulamalarla karşılaştırıldığında planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarının sistemli bir şekilde oluşturulmadığına dair paydaşlar arasında kaygılar görülmüştür. Eğitimde fırsat

eşitliği sağlamaya yönelik olarak başlayan FATİH Projesine, literature dayalı olarak bakıldığında; projesi planlanmadan, paydaşlarıyla ve konunun uzmanlarıyla tartışılmadan, hedeflerinin net bir biçimde belirlenmediği yer almıştır (Akıncı, Kurtoglu ve Seferoglu, 2012; Güven, 2013; Ekici ve Yılmaz, 2013).

Bu araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında pilot uygulamasına başlanılan ve devam eden FATİH Projesinin çevre (context), girdi (input), süreç (process), ürün (product) (CIPP) modeline göre incelenerek Türkiye şartlarına göre gerekli olup olmadığının ortaya çıkarılması amacıyla yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. FATİH Projesinin, CIPP modeli “Çevre” değerlendirmesine göre sonucu nedir?
2. FATİH Projesinin, CIPP modeli “Girdi” değerlendirmesine göre sonucu nedir?
3. FATİH Projesinin, CIPP modeli “Süreç” değerlendirmesine göre sonucu nedir?
4. FATİH Projesinin, CIPP modeli “Ürün” değerlendirmesine göre sonucu nedir?

Yötem

Araştırmanın deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncü bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45) bir yöntem; yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ise araştırmacının önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırladığı ve görüşmenin akışına bağlı olarak değişik alt sorularla kişinin cevaplarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağladığı bir tekniktir (Türmüklü, 2000).

Araştırmanın çalışma grubu

Bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme; araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak için yakın ve erişilmesi kolay olan (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 141); elde mevcut ve araştırmaya katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2011).

Araştırmanın çalışma grubu; 2011-2012 ve 2012-2013 öğretim yılları birinci ve ikinci dönemlerinde MEB’na bağlı Rize Hizmetiçi Eğitim Enstitüsünde “FATİH Projesi” seminerlerine katılan Türkiye genelindeki (1) okul yöneticileri, (2) şube müdürleri, (3) il eğitim müdür yardımcıları, (4) il maarif müfettişleri ve (5) farklı branşlardaki öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

		f
Cinsiyet	Kadın	21
	Erkek	179
Mesleki Kıdem	6-10	24
	11-15	16
	16-20	30
	21-25	36
	26-30	20
	31-35	34
Eğitim Durumu	36-40	30
	Lisans	147
Görev Türü	Lisansüstü	53
	Şube müdürü	40

İl eğitim müdür	40
yardımcısı	40
İl maarif müfettişi	40
Okul müdürü	40
Öğretmen	
Toplam	200

Araştırmaya 21’i kadın ve 179’u erkek olmak üzere toplam 200 eğitimci katılmıştır. Eğitimcilerin mesleki tecrübesi 6-10 yıl ile 36-40 yıl arasında değişmektedir. 53 katılımcı lisansüstü mezunu olarak yer alırken 147 katılımcı lisans mezunu olarak yer almıştır.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form, FATİH Projesinin CİPP modelinin “Çevre”, “Girdi”, “Süreç”, “Ürün” boyutlarına göre değerlendirilmesine yönelik olarak alt amaçlara ulaşacak şekilde farklı sorulardan oluşmaktadır. Aşağıda araştırmanın alt amaçları ve bu alt amaçlara ulaşabilmek için sorulan sorular yer almıştır:

Alt amaç 1: FATİH Projesinin, CİPP modeli “Çevre” değerlendirmesine göre sonucu nedir?

Sorusu: FATİH Projesini, projenin beş ana bileşeni açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? (1) Donanım ve yazılım altyapısı (2) Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, (3) Öğretim programlarında etkin BİT kullanımı, (4) Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi, (5) Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BİT kullanımı. Projenin beş ana bileşeninin artıları ve eksilerini belirtebilir misiniz?

Alt amaç 2: FATİH Projesinin, CİPP modeli “Girdi” değerlendirmesine göre sonucu nedir?

Sorusu: FATİH Projesinin amacına ulaşabilmesi için (1) derslerin kapsamıyla uygulanabilirliği, (2) kısa ve uzun dönem planlaması, (3) Türkiye genelinde uygulanabilirliği, (4) Öğrenci ve öğretmenlerin bilgi altyapısı ve projenin uygulanabilirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu açıdan projenin artıları ve eksilerini belirtebilir misiniz?

Alt amaç 3: FATİH Projesinin, CİPP modeli “Süreç” değerlendirmesine göre sonucu nedir?

Sorusu: Projenin uygulaması sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Açıklayınız.

Alt amaç 4: FATİH Projesinin, CİPP modeli “Ürün” değerlendirmesine göre sonucu nedir?

Sorusu: FATİH projesinin uygulaması sonucunda öğrenci ve öğretmen nitelikleri ile ilgili beklentileriniz nelerdir? Gözlem ve uygulamalarınıza dayanarak gelecekteki ürünü tahmin ederek açıklayınız.

Verilerin toplanması

Verilerin toplanmasında ilk aşama araştırmaya ilişkin görüşme formunun hazırlanmasıdır. Araştırmanın alt amaçlarını ortaya çıkarmak üzere, araştırmacı tarafından ilgili literatür taraması yapılarak geliştirilen açık uçlu dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla hazırlanan görüşme formu aynı fakülteden iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından görüşme formundaki soruların anlaşılır olma ve araştırmayı kapsama durumunu kontrol etmeleri istenmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda görüşme sorularında gerekli düzeltme çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın pilot uygulaması MEB’e bağlı Rize Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü’nde “FATİH Projesi” seminerlerine katılan üç okul yöneticisiyle gerçekleştirilerek görüşme formunda yer alan sorular test edilmiş ve gerekli düzeltme çalışmaları yapılarak forma son şekli verilmiştir.

Verilerin toplanmasında ikinci aşama olarak araştırmaya ilişkin yasal izinler alınmıştır. Katılımcıların FATİH Projesinin uygulanmasına ilişkin sahip oldukları görüşlerini ortaya koymak amacıyla veri toplama aracında belirtilen yarı yapılandırılmış görüşme sorularını cevaplamaları istenmiştir. Bu amaca ulaşmak için katılımcıların onaylarıyla görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 15 dakika ile 25 dakika

arası sürmüştür. Ek olarak veri toplama süreci not alma yöntemiyle desteklenmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler 2011-2012 ve 2012-2013 öğretim yılları arasında olup katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek onayları alındıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Rize Hizmetiçi Eğitim Enstitüsünde FATİH Projesi seminerlerinin ders saati bitiminde görüşmenin yapılacağı yerin sessizliği dikkate alınarak yönetici odasında gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizi için ilk aşama olarak ses kayıtlarının dökümü yapılmış ve veriler yazılı formata dönüştürülmüştür. Dökümlerin doğruluğu ve geçerliliği için araştırmacı tarafından ikinci kez ses kayıtları dinlenilerek dökümlerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Verilerin dökümünde bilgisayar destekli nitel veri hazırlama programı NVIVO 10'dan yararlanılmıştır.

Verilerin analizi için ikinci aşama betimsel analizinin yapılmasıdır. Ses kayıt dökümlerinden elde edilen veriler doğrultusunda betimsel analiz süreci: (1) betimsel analiz için çerçeve oluşturma, (2) tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, (3) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması, (4) bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır.

Betimsel analize göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler; araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaç doğrultusunda literatür taraması, araştırmanın amacı ve görüşmede yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında sunulacağı belirlenmiştir. Elde edilen veriler bu temalara göre sınıflandırılarak bir araya getirilmiştir. Gerekli olan yerlerde veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu alıntıyı hangi katılımcının ürettiğine dair kişisel bilgiler, söz konusu alıntı ifadesinin hemen ardında yer alan parantez içinde kodlanmış olarak verilmiştir. Bu kodların anlamları şöyledir: (1) Alıntının hangi katılımcıya ait olduğunu belirtmek için ŞM (Şube Müdürü), İEMY (İl Eğitim Müdür Yardımcısı), İMM (İl Maarif Müfettişi), OK (Okul Müdürü) kısaltmaları kullanılmıştır. (2) Katılımcıların sırasını belirtmek amacıyla da 1, 25, 32, 112, ... rakamları kullanılmıştır. Son olarak bulgular açıklanarak, bulgular arasında karşılaştırma ve ilişkilendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak için kullanılan en önemli iki ölçüttür (Saban, 2008). Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada, araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla betimsel veri analizi yapılmış, görüşülen katılımcılardan alıntılara yer verilmiş ve bunlardan yola çıkılarak sonuçları açıklama çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için de araştırmada ulaşılan temaların buldukları kategoriye temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda, aynı fakültede ders veren iki öğretim üyesine araştırmanın soruları, verileri ve tema listesi verilerek eşleştirmeleri istenmiştir. Daha sonra iki uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının kendi temalarıyla karşılaştırılarak temalara son şekli verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın bulguları tablolar halinde sunulmuş ve katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın bulguları altı tema altında toplanmıştır. Bunlar;

- CIPP modeline göre FATİH Projesinin “Çevre” değerlendirmesi
- FATİH Projesi ile ilgili olumsuz görüşler
- Sistemin uygulamaya konulma amacı
- CIPP modeline göre FATİH Projesinin “Girdi” değerlendirmesi
- CIPP modeline göre FATİH Projesinin “Süreç” değerlendirmesi

- CİPP modeline göre FATİH Projesinin “Ürün” değerlendirmesi

FATİH projesinin, CİPP modeli “çevre” değerlendirmesi

Katılımcılara FATİH Projesinin, CİPP modeli “Çevre” değerlendirmesini belirlemek üzere; FATİH Projesini, projenin beş ana bileşeni açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?: (1) Donanım ve yazılım altyapısı (2) Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, (3) Öğretim programlarında etkin BİT kullanımı, (4) Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi, (5) Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BİT kullanımı. Projenin beş ana bileşeninin artıları ve eksilerini belirtebilir misiniz? sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çevre bileşenine ait gerçekleşen ve gerçekleşmeyen cevapları ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: FATİH Projesinin, CİPP Modeli “Çevre” Değerlendirmesi

Donanım altyapısının sağlanması	f
Teknik destek ve altyapı eksikliğini giderilmesi	44
Tablet bilgisayarların etkileşimli dersleri işlemek için yeterli olması	-
Akıllı tahtaların radyasyon yayma (SAR) değerinin hesaplanması	-
Yazılım altyapısının sağlanması	f
Ders yazılımlarının dersin içeriğini kazandırmaya uygun olması	-
Bilgisayar destekli etkileşimli ders yazılımlarının hazırlanması	-
Öğrenci ders kitapları ve öğretmen kılavuzlarının yeni sisteme göre hazırlanması	-
Öğretim programlarında etkin BİT kullanımı	f
BİT kullanımını destekleyecek teknik elemanın mevcut olması	34
BİT kullanımını destekleyecek ders kitabı, öğretmen kılavuzu ve eğitim materyallerinin uygulamada kullanılması	-
Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi	f
Materyal tasarımına uygun e-içeriklerin hazır olması	-
e-içerik bilgilerinin öğretim programlarını desteklemesi	-
e-içerik bilgi güncellemelerinin yapılması	-
Öğretmenler ve yöneticilerin hizmetiçi eğitimi	f
Öğretmen ve yöneticilerin hizmetiçi eğitimlerinin tamamlanması	116
Hizmetiçi eğitimi alan öğretmen ve yöneticilerin gerekli yeterliliğe sahip olması	76
Verilen hizmetiçi eğitimlerin amacına ulaşması	59
Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BİT kullanımı	f
Gerekli fiziksel ortam düzenlenmesinin uygun olması	59
İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımı için altyapı, eleman ve derslerin mevcut olması	-

Tablo 2 incelendiğinde gerçekleşen sonuçlar; teknik destek ve altyapı eksikliğini giderilmesi 44, etkin BİT kullanımını destekleyecek teknik elemanın mevcut olması 34, hizmetiçi eğitimi alan öğretmen ve yöneticilerin gerekli yeterliliğe sahip olması 76, öğretmen ve yöneticilerin hizmetiçi eğitimlerinin tamamlanması 116, verilen hizmetiçi eğitimlerin amacına ulaşması 59, gerekli fiziksel ortamın düzenlenmesinin uygun olması 59 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Buna karşın gerçekleşmeyen sonuçların ise; tablet bilgisayarların etkileşimli dersleri işlemek için yeterli olması, akıllı tahtaların radyasyon yayma (SAR) değerinin hesaplanması, ders yazılımlarının dersin içeriğini kazandırmaya uygun olması, bilgisayar destekli etkileşimli ders yazılımlarının hazırlanması, öğrenci ders kitapları ve öğretmen kılavuzlarının yeni sisteme göre hazırlanması, BİT kullanımını destekleyecek ders kitabı, öğretmen kılavuzu, eğitim materyallerinin uygulamada kullanılması, materyal tasarımına uygun e-içeriklerin hazır olması, e-içerik bilgilerinin öğretim programlarını desteklemesi, e-içerik bilgi güncellemelerinin yapılması, internetin bilinçli ve güvenli kullanımı için altyapı, eleman ve derslerin bulunmadığı söylenebilir. Bu tema ile ilgili katılımcıların olumlu ve olumsuz görüşleri aşağıda verilmiştir:

Eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin önemli iddiaları olan bir proje olduğunu düşünüyorum. Projeye eğitimde teknoloji kullanımı konusunda yoksunluk yaşayan öğrenci, öğretmen ve okulların devlet olanakları ile teknoloji kullanma şansı elde edeceklerini ümit ediyorum (ŞM-K 4).

FATİH Projesi beraberinde birçok yenilik getiriyor gibi gösteriliyor. Eski kalıptan çıkma projedir. Akıllı Tahta ile okullarda eğitimlerin başlamış olması 5 yıldır okullarda bu teknoloji yok muydu? (İMM-K 112).

Yeterli bilimsel ön çalışma yapılmadan, dayatılan bir proje daha (İMM-K 115).

Fatih projesi eğitime bakış açısı ve vizyon kazandırmaksa evet. Ama teknolojik cihazları kullanmada maharetli kılmak ise hayır. Elektronik tahta ve tabletle hala tanışmamam da bence bir eksiklik. Fatih projesi ile yapılabilecekler konusunda fikir sahibi oldum. Ancak kursun verildiği yer bile bu projeye henüz hazır olunulamadığının bir göstergesi. Verilen hizmetiçi eğitimi sıkıcı bulduğumu belirtmek isterim (OM-K 154).

Teknoloji kullanımının eğitimcilerde çok yeterli düzeyde olmadığını düşünüyorum ve gözlemliyorum. Bu projenin bakanlığımızca özellikle yönetici, öğretmen ve denetmenlere anlatılmadığını düşünüyorum (İMM-K 97).

Fatih projesi ile ilgili olarak yöneticileri ve müfettişleri bilgilendirme, heyecanlandırma, heveslendirme ve ikna etmeye yönelik hizmetiçi eğitim çalışmaları yapılmaktadır. Öğretmenlerin proje ile ilgili bilgileri, yazılı ve sözlü basından edindikleri bilgiler ve okullarına gelen Vestel firmasının servis elemanlarının ağızlarından aldıkları kısıtlı bilgilerle sınırlıdır (İEMY-K 67).

Özellikle teknoloji kullanma eğitimi uzun süreli ve uygulamalı olmalıdır. Sık sık güncellenmelidir. MEB personel sayısı dikkate alındığında bu eğitimin istenilen düzeyde yapılabileceğini sanmıyorum (İMM-K 122).

Fatih projesi artık eğitim anlayışımızın değişmesi, eğitimde kara tahta modelinin sona ermesi, çağın değişiklik ve yeniliklerine adapte olma projesi olduğu için çok ciddi bir adım olduğunu düşünüyorum (ŞM-K 12).

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların gerçekleşen sonuçlardan çok gerçekleşmeyen sonuçları vurguladıkları söylenebilir. Buna ek olarak katılımcılar tarafından proje ile ilgili olumsuz temalara değinilmiştir.

FATİH projesi ile ilgili olumsuz görüşler

Katılımcıların CIPP’in çevre bileşeniyle ilgili soruya verdikleri cevaplarda projeye ilgili olumlu görüşlerden çok olumsuzlukları belirttikleri söylenebilir. Katılımcıların olumsuz görüşleri ve frekans dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: FATİH Projesi İle İlgili Olumsuz Görüşler

Olumsuz Görüşler	f
Devletin ekonomik bir kaybı olması	182
Toplum ve öğretmenlerin sisteme hazır olmaması	179
Kırsal kesimdeki öğrenciler için fırsat eşitsizliğine yol açması	149
Sistemin açıköğretimi desteklemesi	147
Yeterli çalışma yapılmadan dayatılan bir proje olması	137
Bilimsel araştırma yapma ve üretme yeteneğini zayıflatması	132

FATİH Projesinin devletin ekonomik bir kaybı olması 182, toplum ve öğretmenlerin sisteme hazır olmaması 179, kırsal kesimdeki öğrenciler için fırsat eşitsizliğine yol açması 149, sistemin açıköğretimi desteklemesi 147, yeterli çalışma yapılmadan dayatılan bir proje olması 137, bilimsel araştırma yapma ve üretme yeteneğini zayıflatması 132 katılımcı tarafından olumsuz olduğu vurgulanmıştır. Bu tema ile ilgili katılımcıların bazı olumsuz görüşleri aşağıda verilmiştir:

Eğitimde teknoloji kullanımını yaygınlaştırarak, bilgisayar temelli eğitimi okulların hizmetine sunmak ve eğitimde 2023 vizyonunu gerçekleştirecek altyapıyı kurmak. Hizmet sektörü alanında 20 milyar dolarlık ihalelerle devlet eliyle yeni iş ve kazanç olanakları yaratmak, okulların eğitim-öğretim programlarını merkezden yöneterek, homojen ve yönlendirilebilen, kolay yönetilen yurttaş tipolojisi oluşturmak (İMM-K 107).

Eğitimde yeni yatırımlar, fırsatlar ve tartışmalar yaratarak, insanların bilinçaltına devletin ve yöneticilerin önemli işler yapıyor olduğu algısını yerleştirmek. Bilgiye ulaşmanın teknoloji kullanarak mümkün olduğu fikrini yaygınlaştırmak, ülke genelinde benzer eğitim-öğretim materyallerini görsel olarak zenginleştirilmiş şekilde sunmak ve eğitim-öğretimde özerklik ve özgünlüğü azaltarak, kolay yönetilen ve yönlendirilen bireylerden oluşan tüketim odaklı bir toplum yaratmak (OM-K 144).

İnsanlarımızın henüz buna hazır olmadığını düşünüyorum. Devletin (özde milletin) ekonomik kaybı olacağını düşünüyorum. Kitabın sıcaklığını hissetmeden, eli kalem tutmadan, zahmet çekmeden, araştırmadan, sorgulamadan nasıl başarılı olunur, bilmiyorum? (OM-K 122).

Projenin yeni hayal kırıklıkları yaratmaya müsait olması nedeniyle, projeyi planlayan, geliştiren yönetici, akademisyen ve uzmanların bilgiye ulaşmanın en önemli aracı olarak internet ve bilgisayar teknolojisi olduğunu düşünmelerini anlıyor olmama rağmen, bilgiye ulaşan, bilgiyi işleyen ve yeniden üreten bireyleri yetiştirecek, yeni eğitim-öğretim paradigmasını toplumla tartışmaya, geliştirmeye ve öğrencilerle paylaşmaya yatkın ve yetkin yöneticileri görebilme umudumu canlı tutuyorum (İMM-K 92).

Sistem açıköğretimi desteklemektedir. Öğrenciler bütün bilgileri e-sistemden öğreniyor ve sınava e-sistem üzerinden girecekse okula gelmesine gerek yoktur. Donanım bu kadar harcıyıp parayı da boşa harcamaya gerek yoktur (Ö-K 165).

Teknolojinin hızla değiştiği bir dönemde 20 milyar dolara mal olacağı dillendirilen bir altyapının uzun süreli kullanımı konusunda endişeliyim (OM-K 176).

Katılımcılar tarafından proje ile ilgili olumsuz görüşler ifade edilirken bu olumsuz görüşlere ek olarak sistemin uygulamaya konulmasındaki amaca da vurgu yapılmıştır.

Sistemin uygulamaya konulma amacı

Birinci soruyla katılımcılardan sistemin uygulamaya konulma amacına yönelik olarak elde edilen görüşler ve frekans dağılımları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: *Sistemin Uygulamaya Konulma Amacı*

Sistemin uygulama amacı	f
Siyasal reklam olması	183
Toplumsal ihtiyaç olmakla birlikte sistemin siyasal amaca hizmet etmesi	57
Geç kalınmış, toplumsal ve evrensel bir ihtiyaç olması	49
Hem toplumsal ihtiyaçtan hem de siyasal kaygılardan doğması	45

Sistemin uygulamaya konulma amacı; siyasal reklam olması 183, toplumsal ihtiyaç olmakla birlikte sistemin siyasal amaca hizmet etmesi 57 katılımcı tarafından olumsuz olarak; geç kalınmış, toplumsal ve evrensel bir ihtiyaç olması 49 katılımcı tarafından olumlu olarak; hem toplumsal ihtiyaçtan hem de siyasal kaygılardan doğması 45 katılımcı tarafından hem olumlu hem de olumsuz olarak vurgulanmıştır. Bu tema ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

Toplumsal ihtiyaç olmakla birlikte sistemin bir siyasal amaca yönelik ortaya çıkartılması. Çünkü eğitim bilim çevrelerinde ve sistemi bizzat uygulayacak alandaki eğitimcilerin görüşü dikkate alınmadan apar-topar uygulamaya geçildi (İMM-K 42). Siyasal kaygılarla oluşturulduğunu düşünüyorum. Eğitim camiasının, üniversitelerin ve STK'ların görüşleri dikkate alınmadan oluşturulmuştur. Detayları ve ne getirip ne götüreceği hesaplanmamıştır (ŞM-K 18).

Yukarıda araştırmanın birinci sorusu için katılımcılardan elde edilen temalar doğrultusunda FATİH Projesinin çevre değerlendirmesinin bulguları verilmiştir. Çevrenin değerlendirilmesinde; bir eğitim ortamında programla ilgili tüm faktörleri belirlemeye yardımcı olan deneysel veriler toplanarak mevcut durum analiz edilir. Değerlendirmede bu aşamanın amacı, programın amaçlarının belirlenmesine temel olacak bilgilerin toplanması ve amaçların belirlenmesidir (Erden, 1998; Stufflebeam, 2000; Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2004). Bu bilgiler doğrultusunda çevre değerlendirmesi için projenin beş bileşeninden daha çok donanım altyapısının tamamlanma yoluna gidildiği buna karşın; yazılım bileşeni, öğretim programlarında BİT kullanımı, eğitsel e-çerik, hizmetiçi eğitim ve bilinçli BİT kullanımının proje devam ederken gerçekleşmeyen sonuçlar olduğu söylenebilir. Projenin pilot uygulamasına 2011-2012 öğretim yılı itibarıyla başlandığı halde yapılan literatür taraması sonucunda pilot uygulama için gerekli ihtiyaç analizi, planlama ve yeterli hazırlıkların yapılmadığı söylenebilir. CIPP değerlendirmenin ikinci boyutu olan “girdi” boyutundaki amaçların belirlenmesi çevre bileşenlerine bağlıdır. Eğitimde belirlenen amaçlara ulaşma eğitim ortamına sağlanan kaynaklarla doğru orantılıdır. Çevre bileşenlerindeki eksikliklerin giderilmemesi durumunda girdide sorunların oluşmasına etken olabileceği söylenilebilir.

FATİH projesinin, CIPP modeli “girdi” değerlendirmesi

Katılımcılara FATİH Projesinin, CIPP modeli “Girdi” değerlendirmesini belirlemek üzere; “FATİH Projesinin amacına ulaşabilmesi için (1) derslerin kapsamıyla uygulanabilirliği, (2) kısa ve uzun dönem planlaması, (3) Türkiye genelinde uygulanabilirliği, (4) Öğrenci ve öğretmenlerin bilgi altyapısı ve projenin uygulanabilirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu açılarından projenin artıları ve eksilerini belirtebilir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: FATİH Projesinin, CIPP Modeli “Girdi” Değerlendirmesi

FATİH Projesinin girdi bileşenleri	f
Projede ulaşılabilecek amaçlarının belirlenmesi	200
Öğrencilerin uygulama için gerekli bilişim bilgisi ve etiğine sahip olması	45
Derslerin içeriğinin amaçlarla tutarlı olması	40
Öğretmenlerin uygulama için gerekli bilgi donanımına ve inanca sahip olması	35
Projenin kısa ve uzun dönemli maliyet-etkililik planlamasının yapılmış olması	30
Yapılan uygulamaların projenin amacına ulaşmasına hizmet etmesi	21
Projenin öğrencilerde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik planlamalarının yapılması	12
e-çerikte kullanılacak öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin belirlenmiş olması	-
Projenin Türkiye genelinde uygulanabilirliğinin planlanmış olması	-

Tablo 5 incelendiğinde projede ulaşılabilecek amaçlarının belirlenmesi, 200 katılımcıyla fikir birliğine varılan bir tema olarak yer alırken; öğrencilerin uygulama için gerekli bilişim bilgisi ve etiğine sahip olması 45, derslerin içeriğinin amaçlarla tutarlı olması 40, öğretmenlerin uygulama için gerekli bilgi donanımına ve inanca sahip olması 35, projenin kısa ve uzun dönemli maliyet-etkililik planlamasının yapılmış olması 30, yapılan uygulamaların projenin amacına ulaşmasına hizmet etmesi 21, projenin öğrencilerde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik planlamalarının yapılması 12 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Bu bulgulara dayanarak 200 katılımcının azınlığı tarafından girdi değerlendirmesi için gerekli bileşenlerin yerine getirildiği

söylenbilir. Girdi değerlendirmesi için gerçekleşmeyen sonuçların ise; e-içerikte kullanılacak öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ve projenin Türkiye genelinde uygulanabilirliğinin planlanması olduğu söylenilebilir. Bu bulgular doğrultusunda FATİH Projesinin Türkiye’de fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik olarak eğitim alanında başlatılmış en büyük bütçeli proje olması amacıyla örtüşmediği söylenilebilir. Bu tema ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler aşağıda verilmiştir:

Teknolojiyi takip etme ve yaygınlaştırmanın, eğitim-öğretim sürecine katkıları yadsınmaz. Diğer yandan eğitim-öğretim faaliyetlerinde yaşanan aksaklıkların teknoloji ile çözüleceği mantığı ile hareket etmek eğitimin kendisinden bir haber olmak demektir. Teknolojiyi kullanmak ve yaygınlaştırmak elbette olumludur. Eğitiminin, eğitimi için gereken çaba ve imkânlar sağlanmadıkça öğrenci, veli ve çevrenin eğitim-öğretim sürecine aktif/olumlu katılımları gerçekleşmedikçe; diğer bir ifade ile eğitimin özel ihtisas gerektiren bir sanat olduğu içselleştirilmedikçe temin edilen araç-gereçler depolarda atıl bekleyen yığınlardan öteye gidemez (İMM-K 84).

Teknolojiyi yakalayabilme ve eğitimde çağdaşlaşma adına gerekli bir girişim. Bence pilot bölgelerde yaşanan sıkıntılar iyi etüt edilmeli. Uygulanabilirlik düzeyi geliştirilmelidir (İMM-K 44).

FATİH Projesi öğrenme ortamını zenginleştireceği düşünülen teknolojik araçlarla derslikleri donatmaktadır. Ancak teknolojiyi etkileşimli kullanabilmeyi sağlayacak bilgisayar programları hazırlanmadı henüz. Hazırlanan z-kitaplar; ders kitaplarındaki bilgilerin aynen bilgisayara aktarılmasıdır (Ö-K 182).

Bu projenin eğitim-öğretimde çağ atlatacağını düşünüyorum. Fakat öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi ve öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekir (ŞM-K 3).

Faydalı olacağını düşünüyorum. Ama tek başına eğitimi kurtaracağını düşünmek saflık olsa gerek. “İyi insan” faktörü hiçbir zaman önemini kaybetmez (İMM-K 47).

Okullardaki alt yapıları ve öğretmen eğitimleri gerçekleştirildikten sonra uygulanırsa daha verimli olur. (ŞM-K 13).

Pc tuşuna basmaktan aciz öğretmenler akıllı tahtayı nasıl kullanacak? (İMM-K 81).

Yukarıda FATİH Projesinin “girdi” değerlendirmesinin bulguları verilmiştir. Girdi değerlendirilmesi; programın amaçlarının elde edilmesi için gerekli kaynaklar ve bu kaynakların nasıl kullanılacağı hakkındaki verileri, etkinlik ve personel planlarını, uygulamada kullanılacak yaklaşımların maliyet, etkililik ve uygulanabilirlik yönünden değerlendirilmesini kapsar (Erden, 1998; Popham, 1988; Ornstein ve Hunkins, 2004; Stufflebeam, Madaus ve Kellaghan, 2002). Bu çalışmada girdi değerlendirmesinin; çevre değerlendirmesindeki eksikliklere bağlı olarak FATİH projesine yön veren amaçların öğrenme ortamına tam yansımadağı söylenebilir. Girdi değerlendirmesine göre; projenin amaçlarının belirlenmiş olduğunu fakat bu amaçların, BİT’in gerçekleştirileceği öğrenme-öğretim ortamının aktif bir şekilde tasarlanmadığı, projenin Türkiye genelinde uygulanabilirliğinin planlanmadığı ve fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik olmadığı, projenin kısa ve uzun dönemli maliyet-etkililik planlamasının yapılmadığını söylenebilir. Bu değerlendirme sonucuna göre; CİPP değerlendirmenin süreç boyutunda sorunlar yaşanabileceği bu bulgulara dayanarak söylenebilir.

FATİH projesinin, CİPP modeli “süreç” değerlendirmesi

Katılımcılara FATİH Projesinin, CİPP modeli “Süreç” değerlendirmesini belirlemek üzere; “Projenin uygulaması sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: FATİH Projesinin, CIPP Modeli “Süreç” Değerlendirmesi

Olumlu Görüşler	f
Kitap, defter taşımının kalkması	110
Dersleri etkileşimli işlemenin öğretmene zaman kazandırması	98
Öğrencinin derse ilgi duyması ve bireysel öğrenmeyi desteklemesi	76
Duyu ve öğrenme alanına hitap etmesi	74
Çoklu zekâya göre derslerde farklı seçenekler sunarak dersi daha zevkli hale getirmesi	68
Olumsuz Görüşler	f
Sanal ortamda şiddet, zorbalık ve etik dışı davranışlar gibi olumsuzlukların yaşanması	189
Öğretmen ve öğrenciler için dijital nedenli beceri eksikliği	184
Derse ilginin azalması ve sınıf kontrolünün zorlaşması	178
Okuma-yazma beceri eksikliği	176
Sosyalleşme ve duyuşsal alan becerilerinde zayıflama	169
Kitap tanıma ve okuma alışkanlığının azalması	149
Sistemin engelli öğrencileri desteklememesi	66

Tablo 6 incelendiğinde projenin uygulanması sırasında gerçekleşen olumlu sonuçlar; kitap, defter taşımının kalkması 110, dersleri etkileşimli işlemenin öğretmene zaman kazandırması 98, öğrencinin derse ilgi duyması ve bireysel öğrenmeyi desteklemesi 76, duyu ve öğrenme alanına hitap etmesi 74, çoklu zekâya göre derslerde farklı seçenekler sunarak dersi daha zevkli hale getirmesi 68 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Buna karşın projenin uygulama sırasında karşılaşılan ve olumsuz yansıyan sonuçları ise; sanal ortamda şiddet, zorbalık ve etik dışı davranışlar gibi olumsuzlukların yaşanması 189, öğretmen ve öğrenciler için dijital nedenli beceri eksikliği 184, derse ilginin azalması ve sınıf kontrolünün zorlaşması 178, okuma-yazma beceri eksikliği 176, sosyalleşme ve duyuşsal alan becerilerinde zayıflama 169, kitap tanıma ve okuma alışkanlığının azalması 149, sistemin engelli öğrencileri desteklememesi 66 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Projenin uygulama sürecine ilişkin olarak olumlu görüşlerden daha çok olumsuz görüşlerin yer aldığı söylenebilir. Bu tema ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler aşağıda verilmiştir:

Öğrenci ve öğretmenlerin bir süreliğine kendilerini değerli hissetmelerini sağlayabilir. Zamanla teknolojinin gelişmesi ve değişmesine ayak uydurulamadığı için hayal kırıklığına yol açabilir. Öğretmenlerin yaratıcı öğrenme ve öğretme etkinlikleri planlamalarını azaltacağından dijital nedenli beceri eksikliği ve zihinsel tembelliğe yol açabilir (İMM-K 119).

“Kervan yolda düzelecektir (Göç yolda düzelir)”. Eksiklikler giderile giderile teknoloji ürünü olarak ortaya ne çıkacağını göreceğiz (ŞM-K 9).

Fatih projesini çok olumlu buluyorum. Öğrencilerimizi teknoloji ile tanıştırıyor. Öğrencilerin kitap taşıma gibi bir yükten kurtarıyor. İdareyi de uzun dönemde mali külfetten ve yurdumuzun ormanlarını yok olmaktan ve zaman israfını önüyor (İMM-K 59).

FATİH projesine pek olumlu bakamıyorum. Öğrenciyi tembelliğe alıştıracaktır. Çünkü yazı yazma boyutu yok. Sadece maddi şeylerle eğitim olmaz. Öğrencinin maneviyatını yükseltecek bir yönünün olmadığı kanısındayım (Ö-K 185).

Okumayan bir nesil vardı. Şimdi de yazmayan bir nesil ortaya çıkacaktır. Öğretmenleri de tembelliğe iteceğini düşünüyorum. Ayrıca, verilen tablet bilgisayarlarında kötüye kullanıldığı konusunda şüphelerim var. Bu konunun yeniden düşünülmesini istiyorum. Eğitim konusunda eğitimci olmayan kişilerin karar vermesini protesto ediyorum. Eğitimcilere sorulmasını istiyorum (İMM-K 199).

Akıllı tahtaya evet ama tableten faydalı olduğuna kesinlikle inanmıyorum. Derse giren bir öğretmen olarak öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını azaltıyor. Öğrenciler tabletleri oyun, müzik vs. şeylerde daha çok kullanıyor (Ö-K 180).

Genel anlamda olumlu değerlendiriyorum. Finansmanın yerli olması önemli, teknolojisi bize ait olursa daha iyi olur. Çekincem: Öğretmenlerin rolünün değişmesi ve okuma yazma becerisinin atıl duruma düşmesi (OM-K 160).

Birden fazla duyu ve öğrenme alanına hitap eder. Teknolojiyi ve yenilikleri takip etme becerisi kazandırır. Öğretmene rehberlik, öğrenciye merkezîyetçilik vazifesi kazandırmada kolaylık sağlar (ŞM-K 29).

Kendini ifade edebilecek sosyal alanların çoğalması. Etkileşimli bilgi içeriklerinin artması asosyalleşme düzeyinde artış, kitap okumama (Ö-K 179).

Öğrenmeyen öğretmenin işi zor, alışılmadık iş yükü getirir. Diğeri öğretmen atıl bir duruma düşebilir. Öğrenci için kolaylık sağlar bilgiye direk çeşitli kaynaklardan erişebilir. Oyun ortamı olmadığı için derslerden ve ortamdaki çabuk soğur (İMM-K 120).

FATİH projesi iyi niyetle hazırlanmış olabilir fakat ders esnasında ciddi eksiklikler yaşanmaktadır (Ö-K 188).

Sistemin kalıcı olup olmayacağı konusundaki endişelerin giderilmesi gerekir (İMM-K 77).

Yeni uygulamalar için pilot çalışmalar yapılarak gerekli dönütlerin alınması ve sistemdeki gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir (İMM-K 86).

Yukarıda FATİH Projesinin “süreç” değerlendirmesinin bulguları verilmiştir. Sürecin değerlendirilmesi; programın uygulanması ile ilgili kararların alınması için öğretim sürecinde planlanan ve uygulanan etkinlikler arasındaki uygunluğu belirleyerek (Erden, 1998; Popham, 1988) süreçte karşılaşılan sorunların neler olduğunun değerlendirilmesidir (Fitzpatrick ve diğerleri, 2004). Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda süreç değerlendirmesinde; çevre ve girdi değerlendirmesindeki eksikliklere bağlı olarak uygulamada sorunlarla karşılaşılacak olması olasıdır. Çünkü bu boyutların arasında birbiriyle bağlantılı dinamik bir ilişki bulunmaktadır. Süreç değerlendirme sonucu karşılaşılan olumsuzluklar; sanal ortamda şiddet, zorbalık ve etik dışı davranışlar gibi olumsuzlukların yaşanması, öğretmen ve öğrenciler için dijital nedenli beceri eksikliği, derse ilginin azalması ve sınıf kontrolünün zorlaşması, okuma-yazma beceri eksikliği, sosyalleşme ve duyuşsal alan becerilerinde zayıflama, kitap tanıma ve okuma alışkanlığının azalması, sistemin engelli öğrencileri desteklememesidir. Belirtilen bu olumsuzlukların ortaya çıkmasında etken olan nedenlerin dikkate alınarak pilot uygulama sırasında eksikliklerin giderilmesi ve yapılan yanlışlıkların da düzeltilmesi yoluna gidilmelidir. Süreç uygulamasındaki eksiklikler ve hatalar düzeltilme yoluna gidilmezse uygulama sonucunda amaçlananın dışında ürün ortaya çıkabileceği söylenebilir.

FATİH projesinin, CİPP modeli “ürün” değerlendirmesi

Katılımcılara FATİH Projesinin, CİPP modeli “Ürün” değerlendirmesini belirlemek üzere; “FATİH projesinin uygulaması sonucunda öğrenci ve öğretmen nitelikleri ile ilgili beklentileriniz nelerdir? Gözlem ve uygulamalarınıza dayanarak gelecekteki ürünü tahmin ederek açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde FATİH Projesi tahmini ürün değerlendirmesi; olumlu, olumsuz ve kararsız görüşler olarak üç tema altında toplanmıştır. Olumlu görüşler; görsel olarak hızlı öğrenen öğrenciler 86, derslere daha çok ilgi duyan öğrenciler 79, dersi eğlenceli hale getiren öğretmenler 68 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Olumsuz görüşler ise; kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrenciler 189, tembelleşen öğretmen ve öğrenciler 184, bilimsel ve eleştirel düşüneyen öğrenciler 178, sanal ortamda zorbalık yapan öğrenciler 172, sosyalleşme ve duyuşsal alan becerileri zayıflayan öğrenciler 169 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Kararsız görüşlerden ortaya çıkacak ürünü bekleme 88 katılımcı tarafından belirtilmiştir.

Tablo 7: FATİH Projesinin, CIPP Modeli “Ürün” Değerlendirmesi

Ürün olarak öğrenci ve öğretmen	
Olumlu Görüşler	f
Görsel olarak hızlı öğrenen öğrenciler	86
Derslere daha çok ilgi duyan öğrenciler	79
Dersi eğlenceli hale getiren öğretmenler	68
Olumsuz Görüşler	
Kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrenciler	189
Tembelleşen öğretmen ve öğrenciler	184
Bilimsel ve eleştirel düşünemeyen öğrenciler	178
Sanal ortamda zorbalık yapan öğrenciler	172
Sosyalleşme ve duyuşsal alan becerileri zayıflayan öğrenciler	169
Kararsız Görüşler	
Ortaya çıkacak ürünü bekleme	88

Tablo 7’de yer alan bulgular incelendiğinde süreç değerlendirmesinde olduğu gibi ürün değerlendirmesinde de olumlu görüşlerden daha çok olumsuz görüşlerin yer aldığını ve süreçte yapılan uygulamaların ürüne yansıdığını ve projenin sürecine ilişkin katılımcıların ortaya çıkacak ürüne olumsuz baktıkları söylenebilir.

Etkili kullanımında bazı derslerin etkileşimli programlarla işlenmesi öğretmene zaman kazandıracaktır. Öğrenen serbest saatlerinde teknolojiyle daha fazla zaman geçirme imkânı bulacaktır. Üstesinden gelemediği sorunları çözmede tekrar denemeler yapma gibi fırsatlar sunabilecektir (Ö-K 193).

Tam anlamıyla uygulanmadan fikir yürütmek sağlıklı olmaz. Fakat eğitimde teknik imkânlardan önce zihniyet önemlidir. Neyi, niçin öğreteceksin? (İMM-K 104).

Öğretmen ve öğrencileri bilgiyi üreten bireyler olmaktan çıkarak, hazır bilgiyi tüketen, edilgen ve yönlendirilen bireylere dönüşüreceğini düşünüyorum (İMM-K 120).

Henüz uygulama aşamasında olduğu için şimdiden tahminde bulunmak doğru olmayabilir. Ortaya çıkacak teknoloji harikası ürünleri bekleyip göreceğiz! (ŞM-K 18).

Yukarıda FATİH Projesinin “ürün” değerlendirmesinin bulguları verilmiştir. Ürün değerlendirmede; değerlendirmeciler programın nihai sonuçları için bekledikleri şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği ile ilgili veri toplarlar (Popham, 1988; Ornstein ve Hunkins, 2004). Değerlendirmenin en önemli amacı geliştirmek üzerine temellendirilmiş (Stufflebeam, 2000) olup ürün, değerlendirilen programın devam edip etmeyeceği ya da nasıl bir değişikliğe uğratılması gerektiği hakkında bilgi verir. Bu bilgiler doğrultusunda ürün değerlendirmesinin çevre, girdi ve süreç değerlendirmesindeki eksikliklere bağlı olarak üründe sorunlarla karşılaşılacağı söylenebilir. Ürün değerlendirme sonucu karşılaşılan olumsuzlukların ortaya çıkmasında etken olan; çevre, girdi ve süreç değerlendirmelerinin tekrar gözden geçirilerek bu boyutlarda meydana gelen eksikliklerin giderilmesi ve hataların düzeltilme yoluna gidilmesi gerekir. Modelin bir boyutundaki eksiklik ve hatalar düzeltilmezse, bir değerlendirme boyutundaki eksiklik ve hatalar diğer boyutları da olumsuz olarak etkileyecektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

2011-2012 eğitim-öğretim yılında başlayan ve Türkiye genelinde pilot uygulaması yürütülen FATİH Projesinin “çevre”, “girdi”, “süreç”, “ürün” (CIPP) modeline göre değerlendirilmesi sonucunda “çevre” ve “girdi” bulgularının dikkat çektiği görülmektedir.

“Çevre” değerlendirmesi boyutunda donanım altyapısına ağırlık verilmesine karşın; yazılım bileşeni, öğretim programlarında BİT kullanımı, eğitsel e-çerik, hizmetiçi eğitim ve bilinçli BİT kullanımında sorunlar yaşandığı belirtilebilir. Eğitsel e-çerikle ilgili olarak 27 Kasım 2012 tarihinde bazı yayınevleri etkileşimli ders içeriklerini belirli bir süre için MEB’e hibe ettiklerini duyurmuşlardır (MEB, 2012). Projenin uygulamasına başlanıldığı halde mevcut

e-içerik mevcut olmadığı için hibe yoluyla tamamlanması yoluna gidildiği söylenebilir. Dursun, Kuzu, Kurt, Güllüpnar ve Gültekin (2013) yaptıkları araştırmada; tablet ve etkileşimli tahtanın aynı anda kullanılabilmesi etkinliklerin bulunmadığını, donanımdaki soruna müdahale edecek uzman personelin eksikliğine ve radyasyon konusundaki endişeleri ortaya koymuşlardır. Dinçer (2011) projenin teknolojik olarak sevindirici olmasına rağmen mevcut araçları etkin bir şekilde kullanabilecek öğretmen adaylarının yetiştirilmesi konusunda çalışma yapıldığını vurgulayarak araştırmanın bulgularını desteklemektedirler. Ek olarak projenin uygulamasına başlanırken ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda bilişim teknolojileri dersi kaldırılmış 6. 7. ve 8. sınıflarda seçmeli derse dönüştürmüştür. Bir taraftan projenin uygulamasına başlanırken diğer taraftan BT derslerinin programdan kaldırması birbirine zıt düşen uygulamalardır. Projenin uygulaması sırasında yaşanan sorunlar nedeniyle “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi” 2013-2014 öğretim yılında tekrar zorunlu ders kapsamına alınmıştır (FATİH Projesi, 2014). Bu uygulamaya paralel olarak 50 üniversitenin “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (BÖTE)” bölümleri kapatılırken FATİH Projesi gibi çok kapsamlı bir projenin hayata geçirilmesi; teknik eleman ve öğretmen ihtiyacının hizmetiçi eğitim yoluyla yetiştirilmeye çalışılması çelişkili uygulamalardır.

“Girdi” değerlendirmesi boyutunda projenin amaçlarının belirlendiğini; fakat BİT’in gerçekleşeceği öğrenme-öğretme ortamının tasarımında sorunlar ve projenin kısa-uzun dönem maliyet-etkililik planlamasının yapılmadığı söylenebilir. FATİH Projesi ile ilgili; Sarı (2011) projenin stratejisi ve hedeflerinin sorgulanılmamış ve yeterli açıklıkta olmadığını; Kaya ve Usluel (2011) projenin eğitim sistemine sağlayacağı katkı açısından maliyeti yüksek ancak yararı düşük bir proje olarak anılma riski olduğunu; Ekici ve Yılmaz tarafından (2013) projenin, proje geliştirme mantığına göre tasarlanmadığı ve bu nedenle eğitim sistemi ile bütünleştirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu (2011) bilgi teknolojilerine yönelik öğretmen tutumlarının olumlu dahi olsa eğitim almamış öğretmenlerin BİT’i eğitim-öğretim etkinliklerinde kullanmada eksikliklerine; Ertmer (2005) ise teknolojik donanım eksikliği giderildiği halde öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde teknolojiden etkili bir şekilde faydalanmadıklarını gözlemiştir. Kleiman (2000) okulları teknolojik araç-gereçlerle donatmanın eğitim-öğretimi iyileştireceği görüşünü bir efsane olarak nitelendirerek; teknolojik donanımın bu teknolojilerin etkili bir şekilde kullanılacağı anlamına gelmediğini, Altan ve Tüzün (2011) FATİH Projesi uygulaması yapılan bir okulda karşılaşılan sorunlar nedeniyle, BİT sınıflarının öğrenci sayısına göre düzenlenmesi gerektiği belirtilerek Türkiye’de bulunan sınıfların kalabalıklığı gözönünde bulundurulduğunda fırsat eşitliğinin çok mümkün olmadığını vurgulamıştır. Kleiman (2000) sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullardaki öğrencilerin bilgisayar daha çok alıştırma ve uygulama amaçlı kullanırken sosyo-ekonomik düzeyi yüksek okullardaki öğrencilerin teknolojiyi uygulama tabanlı, proje tabanlı ve işbirlikli öğrenme alanlarında etkin bir şekilde kullandıklarını belirtmiştir.

Bu araştırmanın bulgularından biri olan projenin “Türkiye genelinde uygulanabilirliğinin planlanmadığı ve fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik olmadığı” bulgusu ulusal ve uluslararası literatür tarafından da desteklenmiştir. FATİH Projesi, Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik olarak uygulamaya konulan bir projedir. Türkiye şartlarında birleştirilmiş ve kalabalık sınıflar dikkate alındığında bu uygulamanın fırsat eşitliği yaratmaktan çok fırsat eşitsizliğine döndürebileceği ve özellikle kırsal kesimdeki öğrencilerde fırsat eşitsizliğine yol açabileceği için gerekli tedbirlerin alınması üzerinde önemle durulmalıdır. KERIS uygulamasında olduğu gibi sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin desteklenmesi yoluna gidilmelidir (KERIS, 2015); öğrenciye tablet vererek değil. Sadece teknolojik alt yapıyı sağlayarak bütün öğrencilere fırsat eşitliğinin sağlanabileceğinin düşünülmesi bir yanlıgı olarak görülmelidir (Kleiman, 2000).

“Süreç” değerlendirmesi boyutunda “kitap tanıma ve okuma alışkanlığının azalması, okuma-yazma beceri eksikliği, öğretmen ve öğrenciler için dijital nedenli beceri eksikliği” bulguları; Çiftçi, Taşkaya ve Alemdar’ın (2013) yaptığı araştırmada “öğrencilerin okuma ve yazma alışkanlıklarının; öğretmen ve öğrencilerin dijital tembelliğine ve dikkat dağınıklığına projeye birlikte oluşabilecek olumsuzlar” şeklinde desteklenmektedir. “Sistemin engelli

öğrencileri desteklememesi” bulgusu literatürde sadece Güven (2013) tarafından desteklenmiştir. “Derse ilginin azalması ve sınıf kontrolünün zorlaşması” bulgusu; öğrenci tabletlerinin öğretmen tarafından görülemediği ve kontrol edilemediği için öğrencinin ne ile ilgilendiğinin belli olmaması (Dursun ve diğerleri, 2013; Gürol, Donmuş ve Arslan, 2012); pilot illerde yapılan uygulamalarda öğrencilerin bu teknolojiyi çeşitli biçimlerde istismar ettiğinin görülmesi (Güven, 2013) bulgularıyla desteklenmektedir. Denizci (2009) özellikle internet teknolojisinin, bireylerin zamanlarını yalnız geçirmelerine bağlı olarak sosyal ilişkilerin yeni teknolojik ortamdan olumsuz yönde etkilendiğini belirterek araştırmanın “sosyalleşme ve duyuşsal alan becerilerinde zayıflama” bulgusunu desteklemektedir. Dursun ve diğerleri (2013) okulda uygulanan filtrelemeye karşın öğrenciler tarafından filtre sistemlerinin aşılarak internette zararlı içeriklere ulaşım elde etmeleri; Akıncı ve diğerleri (2012) teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı ortamlarda öğrencilerin internet tehlikeleri, sanal zorbalık, etik ve telif hakları gibi alanlarda bilgi bakımından yoksun olması bulguları araştırmanın “sanal ortamda şiddet, zorbalık ve etik dışı davranışlar” bulgusunu desteklenmektedir.

FATİH Projesinin “Ürün” değerlendirmesi sonucu; görsel olarak hızlı öğrenen, derslere daha çok ilgi duyan öğrenciler ve dersi eğlenceli hale getiren öğretmenler olumlu bulgulardır. Kitap okuma alışkanlığı olmayan, tembelleşen, bilimsel ve eleştirel düşünemeyen, sanal ortamda zorbalık yapan, sosyalleşme ve duyuşsal alan becerileri zayıflayan öğrenciler ve tembelleşen öğretmenler olumsuz bulguları literatür tarafından da desteklenerek teknolojinin tek başına eğitsel gelişim ortaya koyamadığını göstermektedir (Kleiman 2000, Ertmer 2005). FATİH Projesi sonucu nasıl bir ürün ortaya çıkacağına ilişkin yapılan literatür incelemesinde araştırmaya rastlanamamıştır. “Ortaya çıkacak ürünü bekleme” bulgusu ise; devam eden bir proje olduğu için kamuoyu ile paylaşılan bir değerlendirme raporu ve ayrıntılı bir proje planı bulunmadığı (Ekici ve Yılmaz, 2013) bulgusuyla desteklenmiştir. Proje bitiminde BT araçlarının eğitim-öğretim amaçlı olarak kullanım oranı ve etkilerinin projenin başarı göstergesi olarak değerlendirileceği (MEB, 2011; Alkan, Bilici, Tunç, Akdur, Temizhan ve Barles, 2011) ve projenin pilot okullardaki değerlendirme çalışmalarının sonucu; öğrencilerin görsel olarak öğrendiklerini daha iyi öğreniyorum, gibi ifadeler yer almaktadır (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2011). Öğrencilerin ifadeleriyle “görsel olarak öğrendiklerini daha iyi öğreniyorum”, “dersler eğlenceli hale geldi”, “dersleri anlamam kolaylaştı”, “soruları pratik ve hızlı çözüyoruz”, “derslerde aktif hale geldik” gibi ifadelerle FATİH Projesi gibi çok boyutlu olan bir uygulamayı değerlendirmek doğru değildir. Geleceğin vizyonu olarak sunulan bir proje için standart ölçme araçlarının olmaması, projenin amaçlarıyla tutarlı değildir. Eğitimde amaca ulaşabilmek için sonuçlarının standart olarak görülebilir olması gerekir. Eğer proje, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelikse Türkiye’deki okul başarısının ölçme araçlarıyla şehir ve kırsal kesim arasındaki farkın birbirine yaklaştığı verilerinin ortaya konması gerekir.

Bu bilgiler doğrultusunda projenin planlanması ve uygulaması aşamalarındaki gerekli dönüt-düzeltilme çalışmaları yapılmalıdır. Eğitimde yapılacak çalışmaların hem bilimsel temellere dayandırılması hem de paydaşların görüşlerinin alınarak dünya genelinde yapılan çalışmaların takip edilmesi önemlidir. Eğitim uygulamaları bir anda alınan bir kararla değil son derece bilgi ve tecrübe isteyen uygulamalar doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Özellikle projenin uygulama boyutunda sorun yaşandığı söylenebilir. Araştırma bulgularına dayanarak aşağıdaki sonuçlar belirtilebilir:

- Bölgesel ve şehirlerarasındaki kalkınma farkından doğan nedenlerden dolayı kırsal kesimde sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrenciler için bu proje yoluyla eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması zordur. Bu proje teknoloji kullanımı yoluyla eğitimde fırsat eşitliğini ortaya koymamaktadır.
- Projenin, Türkiye koşullarındaki uygulanabilirliği yeniden gözden geçirilerek pilot uygulaması uzatılmalı ve eğitimde fırsat eşitliğini ortaya koyacak şekilde çalışmalara yer verilmelidir.
- Engelli öğrencilere yönelik çalışmaların olmadığı bir uygulamadır.

- Her ders için etkileşimli yazılımlar mevcut değildir. Tabletlerin yazı yazma boyutunun bulunmaması öğrencilerin yazma becerilerinin zayıflamasına neden olabilir.
- Öğrenciler tablete yüklenmiş olan içerikle sınırlandırılarak düşünme ve araştırma becerilerinde bilimsel olmaktan uzaklaşabilirler.
- Öğrencilerin teknoloji tembelliğine bağlı olarak okuma, yazma yeteneklerinin azalması sonucu hayal gücü ve yaratıcılıkları zayıflayabilir.
- Öğrencilerin, sosyalleşme ve duyuşsal alandaki becerilerini geliştirmesini engelleyebilir.
- Sanal ortamda şiddet, zorbalık gibi siber suçlara yönelik olumsuz davranışlar yaşanmaktadır. Bu nedenle bilişim etiği gibi derslerin de programda yer alması gerekir.
- FATİH Projesinin uygulama süreci ve öğrencilerde ortaya çıkacak olası olumsuz davranışları belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
- Projenin süreç ve ürün değerlendirmesine ilişkin standart değerlendirme araçları oluşturulmalıdır.
- Uygulama sürecinde yaşanan sorun ve aksaklıklar paydaşlarla paylaşılma yoluna gidilmelidir.
- Geleceğin öğrencilerini yetiştirecek olan öğretmen adayları için de eğitim fakültelerine uygulamalı BİT ve etik dersleri konulmalıdır.
- Bu projenin uygulanmasında bilimsel süreçlerin gerçekleşmediği ve uzun vadede getirisinin hesaplanmadığı söylenebilir.

Kaynaklar

- Akıncı, A., Kurtoğlu, M. ve Seferoğlu, S.S. (2012). *Bir teknoloji politikası olarak FATİH Projesinin başarılı olması için yapılması gerekenler: Bir durum analizi çalışması*. Akademik Bilişim, 1-3 Şubat 2012/Uşak Üniversitesi, UŞAK. 20 Mayıs 2014 tarihinde <http://ab.org.tr/ab12/kabul.html> adresinden alınmıştır.
- Alkan, T., Bilici, A., Tunç, E., Akdur, Temizhan, O. ve Barles, A. (2011). *Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) Projesi*. 11. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı (IETC), İstanbul, Türkiye.
- Altan, T. ve Tüzün, H. (2011). *Teknoloji-zengin bireysel öğrenme ortamlarının FATİH Projesi'ndeki yeri*. XIII Akademik Bilişim. 2-4 Şubat, Malatya. 14 Haziran 2014 tarihinde <http://ab.org.tr/ab11/liste.html> adresinden alınmıştır.
- Çağiltay, K., Ercil, Y. ve Çağiltay, N.E. (1998). *Bilgisayar destekli eğitime eleştirel bir bakış*. IV. Internet conferences in Turkey, 13-15 November, İstanbul. <http://inet.tr.org.tr/inetconf4/Bildiriler/html/cagiltay.html> adresinden alınmıştır.
- Çiftçi, S., Taşkaya, S. M. ve Alemdar, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin FATİH Projesine ilişkin görüşleri. *Elementary Education Online*, 12 (1), 227-240, 2013. 25 Nisan 2014 <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden alınmıştır.
- Dinçer, S. (2011). *Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğrencilerinin öğrenim hayatları boyunca bilgisayar öğrenme düzeylerinin ve bilgisayar okuryazarlıklarının incelenmesi*. Akademik Bilişim'11-XIII Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 2-4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya. 14 Haziran 2014 tarihinde <http://ab.org.tr/ab11/bildiri> adresinden alınmıştır.
- Dursun, Ö. Ö., Kuzu, A., Kurt, A. A., Güllüpnar, F. ve Gültekin, M. (2013). Okul yöneticilerinin FATİH Projesinin pilot uygulama sürecine ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 100-113.
- Deniz, L. (1992). Bilgisayar destekli eğitim projesi: aşamalar, eleştiriler, öneriler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 45-58.
- Denizci, Ö. M. (2009). Bilişim toplumu bağlamında internet olgusu ve sosyo-psikolojik etkileri. *Marmara İletişim Dergisi*. 15, 47-63.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (1989). *Altıncı beş yıllık kalkınma planı 1990-1994*. Ankara: DPT. Yayın No: DPT: 2174.

- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi üzerine bir değerlendirme. *Turkish Librarianship*, 317-339. 20 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/257/250> adresinden alınmıştır.
- Emre, İ., Kaya, Z., Özdemir, T.Y. ve Kaya, O. N. (2011). *Effects of using interactive whiteboard on pre-service science teachers' achievement in topic of structure of cell membrane and attitudes toward information technology*. 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), 16-18 May 2011, Elazığ, Turkey.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. (Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı) Ankara: Anı Yayınları.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG) (2011). *Eğitim izleme raporu 2010*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi. 26 Mayıs 2014 tarihinde <http://erg.sabanciuniv.edu/egitimizlemeraporlari> adresinden alınmıştır.
- Ergün, M. (2011). *Eğitim felsefesi*. Pegem Akademi, 3. Baskı, Ankara.
- Ergün, M. (2015). İnternet destekli eğitim. 2 Temmuz 2015 tarihinde <http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun5.htm> adresinden alınmıştır.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.
- Ertmer, P. A. (2005). Teacher pedagogical beliefs: the final frontier in our quest for technology integration? *Educational Technology Research and Development*, 53 (4), 25–39.
- FATİH Projesi (2013). Proje hakkında. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). 18 Temmuz 2013 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/index.php>. adresinden alınmıştır.
- FATİH Projesi (2014). Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi zorunlu ders kapsamına alınmıştır. 22 Mayıs 2014 <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/haberincele.php?id=104> adresinden alınmıştır.
- Fitzpatrick, J., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2004). *Educational evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*, (4th Edition). Boston: Pearson Education.
- Gürol, M., Donmuş, V. ve Arslan, M. (2012). İlköğretim kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin FATİH Projesi ile ilgili görüşleri. *Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi*, 3 (3).
- Güven, İ. (2013). Eğitimde 4+4+4 ve FATİH projesi yasa tasarısı: Reform mu? *İlköğretim Online*, 11(3), 556-577, 2012. 25 Ağustos 2013 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr>. adresinden alınmıştır.
- Karal, H. ve Berigel, M. (2006). Yabancı dil eğitim ortamlarının bilişim ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanarak zenginleştirilmesi. 22 Haziran 2015 tarihinde <http://inet-tr.org.tr/inetconf11/bildiri/56.doc>. adresinden alınmıştır.
- Kaya, G. ve Usluel, Y. K. (2011). Öğrenme-öğretmen sürecinde bit entegrasyonunu etkileyen faktörlere yönelik içerik analizi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. (31), 48-67.
- Kayaduman, H., Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2011). *Eğitimde FATİH Projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi*. Akademik Bilişim'11-XIII Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 2-4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya. 10 Nisan 2014 tarihinde www.ab.org.tr/ab11/bildiri/136.doc. adresinden alınmıştır.
- Korea Education and Research Information Service (KERIS). (2015). *Adapting education to the information age*. Seoul, South Korea. 2 Temmuz 2015 tarihinde http://english.keris.or.kr/es_ac/es_ac_210.jsp adresinden alınmıştır.
- Kleiman, G. M. (2000). Myths and realities about technology in K-12 education. In David Gordon (ed.). *The Digital Classroom*. Cambridge, MA: Harvard Education Letter.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2011). Eğitimde FATİH Projesi. 12 Aralık 2012 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/index.php> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2012). Eğitimde FATİH Projesi web sayfası. 23 Ekim 2012 tarihinde <http://FATİHprojesi.meb.gov.tr/tr/index.php> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Sağlık Eğitim Vakfı (MESEV) (2014). 8 Aralık 2014 tarihinde http://mesev.org/index.php?option=com_content&task=view&id=3&Itemid=9. adresinden alınmıştır.

- Miles, M., & Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, C.A.: Sage Publications.
- Mioduser, D., Nachmias, R., Tubin, D., & Forkosh-Baruch, A. (2002). Models of pedagogical implementation of ICT in Israeli schools. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18 (4), 405-414.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2004). *Curriculum: Foundations, principles, and issues* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Passey, D., Rogers, C., Machell, J., & Mchugh, G. (2004). The motivational effect of ICT on pupils. *Department for Education Skills Research (Research Report)*. University of Lencaster.
- Popham, W. J. (1988). *Educational evaluation*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 55.
- Sarı, F. (2011). *Adı FATİH*. XVI. Türkiye’de internet konferansı. 30 Kasım-2 Aralık, İzmir.
- FATİH Projesi’ne 1,4 milyar lira bütçe. (2012, Ekim 30). *Son Devir*. 20 Aralık 2012 tarihinde [http:// www.sondevir.com/ekonomi/99702/FATİH-projesine-14-milyar-lira-butce.html](http://www.sondevir.com/ekonomi/99702/FATİH-projesine-14-milyar-lira-butce.html) adresinden alınmıştır.
- Stufflebeam, D. L. (2000). The CIPP model for evaluation. In D.L. Stufflebeam, George F. Madaus ve Thomas Kellaghan (ed.), *Evaluation Models. Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation*. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Stufflebeam, D. L., Madaus, G. F., & Kellaghan, T. (eds.). (2002). *Evaluation Models: Viewpoints on educational and human services evaluation series: Vol. 49*, Dordrechts: Springer.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24.
- Uşun, S. (2004). *Bilgisayar destekli öğretimin temelleri*. Ankara: Nobel.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Introduction

From 2000 to 2015, Turkey has made important gains in establishing an equality in educational system. At the same time with Europe and the world, Turkey has entered into a modernization period with the “FATİH Project in Education” and with the innovations made in the e-school system and educational Technologies. The FATİH Project aims at establishing equality pertinent to technology use in education. The Project’s purpose is to eliminate inequality among rural and urban areas by supplying the computer tablets to each and every one of students. The FATİH Project, which is the abbreviation for “Research the Opportunities the Action to Improve Technology” is one of the projections in this modernization proces. After the completion of the pilot application, this system will begin to be implemented Turkey-wide as of the year 2015. However, FATİH, one of the new developments in the Turkish education system has brought many discussions together with its introduction.

When examined favorably, the purpose of the FATİH Project is to equip the class environment with technology, to use technology permanently and to offer technology to the use of every student. Even a student in the most remote corner of Turkey may study the subjects through the use of tablets individually at his/her own pace. By providing education through the computer tablets instead of learning through traditional method; it is aimed at eliminating the difference of levels between the students living in the different regions, cities and rural areas and to give them equal opportunity. However, trying to establish equal opportunity through the use of technology and to overcome the differences in levels between the students living in the urban and rural regions has opened this system to discussions. While this system is implemented in certain regions it will begin to be implemented Turkey wide as of the year 2015. This new system has brought many arguments with it. This research was conducted to answer the

following questions from the analysis of the FATİH Project conducted according to the context, input, process, product (CIPP) model.

1. What is the result of FATİH Project based on CIPP models “context” the assesment?
2. What is the result of FATİH Project based on CIPP models “input” the assesment?
3. What is the result of FATİH Project based on CIPP models “process” the assesment?
4. What is the result of FATİH Project based on CIPP models “product” the assesment?

Method

This research method is qualitative research method. Data collection form was used in semi-structured interview developed by the investigators. Interview forms are created, experts gave their opinions. The pilot implementation of the research was conducted at the On-the-Job Training Institute at Rize, face-to-face interviews with the three school administrators and the questions in the discussion form were tested and the necessary corrections were made. Interview questions used in the study were prepared with the pilot applications and review of literature and were compiled from responses which were validated by obtaining the views of the experts. The sampling of the research is comprised of 200 participants such as principals, branch chiefs, assitant provincial education directors, teachers and provincial education auditors Turkey wide who participated in the “FATİH Project” seminars conducted as the Rize On-the-Job Training Institute of the Ministry of Education during the 2011-2012 and 2012-2013 academic years.

The descriptive analysis in qualitative dimension and the data analysis obtained from the application of the semi-completed discussion was carried out. The descriptive analysis is comprised of four steps: (a) coding of data (b) finding of themes; (c) identification and arranging of the data according to the themes; and (d) identification and interpretation of findings.

Result and Discussion

Examining the data gathered after a pilot implementation of the FATİH Project, problems are identified in the dimensions of context and input the radiation diffuse from smart board, the lack of interoperability between the smart board and the tablets, incompatibility of software and instructional material, ineadequate technical features of the tablets for the class work are the most important issues which raises participants concern about the project applicability. Looking at the data, majority of negative remarks over minority of positive remarks in respect to the project’s applicability are noteworthy. This indicates that the educators have serious concerns about nation-wide application of the project.

The studies conducted by Dursun, Kuzu, Kurt, Güllüpinar and Gültekin (2013) with the school administrators and by Gürol, Donmuş and Arslan (2012) also found the similar problems related to the FATİH Project. In the studies conducted by Çiftçi, Taşkaya and Alemdar in (2013) with the class teachers they had stated that the project will adversely affect the reading and writing habits of the students.

According to the descriptive analysis based on the CIPP form of evaluation, obtained from the educational administrators who were in the pilot implementation of the FATİH Project, we can say the followings for contex and input components; although the purpose was determined beforehand, the Project is not meeting the main necessities such as the training of the teachers and administrators, preparation of the textbooks and software, technical infrastructure, the tablets having the technical features to study lessons. We can say that the system is not ready to be implemented nation-wide because of the afore mentioned insufficiencies and shortfalls.

We can cite the following results by indicating that there are problems especially in the implementation dimension:

- Students living in the rural regions whose socio-economic levels are low do not support this system

- There are no adequate software for each lesson. What was done was that they entered the information in the books into computers.
- The inability to write on the tablets is a great shortfall as well.
- The students will be limited to the information available in the tablets, they will be behind in thinking and in acquiring skills at synthesis level.
- The students's skill of writing, reading and thinking will be blunted.
- The students will be prevented from developing their skills in social activities and establishing empathy.
- Offences such as violence, bullying in the digital environment are being experienced. Therefore, lessons such as informatic ethics should be included in the program.